

מבוא

תלמידים יקרים!

רשת דרכא מעניקה לכם את ערכת ההגדה שלי: קלפי יציאה לחירות. ליל הסדר הוא יום שבו העם היהודי לחירות, והוא גם יום ההולדת של עם ישראל. בלילה זה אנו עוברים מסע חווייתי אל ההיסטוריה ואל המורשת של עם ישראל, ומחדשים את מסע אבותינו משעבוד לחירות, שלמעשה הוא גם המסע האישי שלנו ושל משפחותינו עד לדורנו, שבו זכינו להקמת מדינת ישראל.

באמצעות הערכה תוכלו לסייע לעורך סדר הפסח בהבנת סדר הסימנים; להוסיף הבנה משמעותית של ליל הסדר; להפנות שאלות לבירור החירות של המשתתפים ואף לשאול שאלות מתוך כרטיסיית סימני הסדר, השאלות בנויות בשלוש דרגות קושי (סימון ע"י דרגת קושי קלה, דרגת קושי גבוהה) או מתוך כרטיסי קלפי השאלות הכלליות, הבנויות עפ"י סדר הא"ב ובשלוש רמות: ירוק-רמה בסיסית, סגול רמה בינונית, אדום - רמה גבוהה. ערכת הקלפים שלפניכם מסודרת עפ"י רצף ההגדה של פסח, לפי הסימנים, החל בקדש, רחץ, כרפס, יחץ, וכן הלאה, עד הסימן האחרון - נרצה.

הערכה מכילה:

25 קלפים

6 קלפים כחולים - סדרה 1 (סימנים: קדש עד יחץ)

7 קלפים כחולים - סדרה 2 (קלפים 7-13) סימן: מגיד

6 קלפים צהובים - סדרה 3 (קלפים 14-19) סימנים: רחצה עד שולחן עורך

6 קלפים ירוקים - סדרה 4 (קלפים 20-25) סימנים: צפן עד נרצה

4 כרטיסי שאלות כלליות, הכוללות סדרת שאלות לליל הסדר על פי הא"ב ובשלוש רמות. פיתוח וכתביבה: מאיר אביטן

קפל

מבוא

פיתוח וכתביבה: מאיר אביטן

שימוש בערכת הקלפים בזמן הסדר בבית

את הערכה ניתן להפעיל גם בעת קריאת ההגדה בליל הסדר. להלן הצעה אחת, אך ניתן לפעול בדרכים שונות: 1. ניתן לחלק לכל משתתף בתחילת סעודת החג אחד מן הכרטיסים ולציין בפניו שהוא צריך להציג בפני הנוכחים את המידע המופיע (אין חובה להשתמש בכל הקלפים).

2. כאשר מגיעים בעת קריאת ההגדה אל הסימן שאחד מן המשתתפים אוחד בו, עליו לפעול כך:

א: הוא מספר למשתתפים מידע בקצרה מתוך "על הסימן בהגדה" וכן מתוך ההגדה ומחויי.

ב: הוא פונה לאחד המשתתפים או בוחר להשיב בעצמו על שאלה.

אחת המופיעה בחלון "יציאה לחירות".

ג: הוא מפנה אחת מן השאלות מ"חלון השאלות למסובין" אל שאר המשתתפים, ומי שיועד, עונה על השאלות וזוכה בפרס קטן.

(השאלות בשלוש רמות)

בתוך הערכה נמצא:

4 כרטיסיות, הכוללות, הכוללות סדרת שאלות לליל הסדר על פי הא"ב, שאפשר לשאול בכל שלב בליל הסדר.

חשוב לציין:

מתוך הכרטיסים המוצעים - אתם תחליטו במה להשתמש ובמה לא... זהו ערב חופשי, שבו אתם בוחרים להיות בני חורין!

אם אתם מרגישים חופשיים כעת, אנו בטוחים ששם זה אשר תעברו יחד עם משפחותיכם יהיה ערב ייחודי, מרתק וחווייתי.

בהצלחה, רשת בתי הספר דרכא

חזור

מבוא

קערת הסדר

קערת הסדר או קערת הפסח היא צלחת מסורתית שמליט שבה מאכלים המייצגים רעיונות הקשורים לסדר הפסח וליציאת מצרים. נהוג להניחה במרכז השולחן בליל הסדר.

1. **שלוש מצות** - זכר למצות שאכלו אבותינו בצאתם ממצרים, המצה היא אוכל של עבדים המבטא עוני. על שום שלא הספיקו בצקם של אבותינו להחמיץ. שלוש המצות מסמלות את החברה היהודית - כהן, לוי, ישראל.

2. **מרור** (חסה או חזרת) - זכר לעבודת הפרך והשעבוד המר של אבותינו במצרים.

3. **זרוע** (רגל קדמית של בהמה או כנפיים של עוף - צלויים)

• רמז לזרוע הנטויה שבה הוציאנו ה' ממצרים.

• זכר לנס שפסח ה' על בתי אבותינו במצרים.

• כנגד קורבן פסח שאכלו בני ישראל ביציאתם ממצרים.

4. **חרוסת** (עשייה ממיני פירות רבים) - זכר לטיט שהיו מכינים אבותינו בשעבוד מצרים לצורך בניית לבנים.

5. **כרפס** (ירק כלשהו טבול במי מלח או בחומץ - סלרי, תפוח אדמה, עלי פטרוזיליה, או בחרוסת ועוד)

• לעורר את הילדים שישאלו מה נשתנה הלילה הזה.

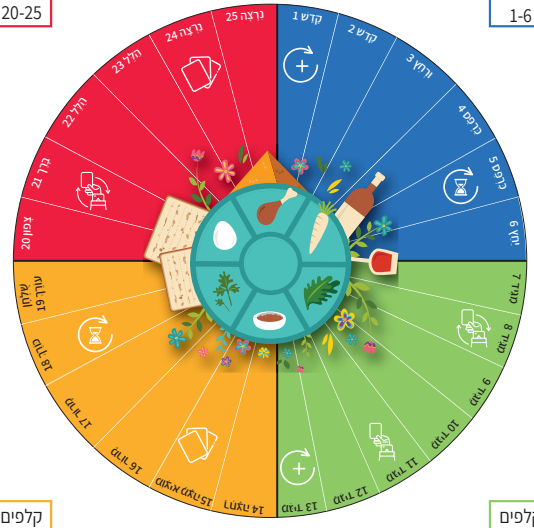
• אם נקרא את המילה "כרפס" מהסוף להתחלה, יוצא "ס פרך" - רמז לכן ששישים ריבוא (שש-מאות אלף) יהודים עבדו במצרים בעבודת פרך.

• בני מלכים נוהגים לאכול מעט ירק בטרם הסעודה כדי לעורר התיאבון, ואנו ביום זה צריכים לנהוג ככני מלכים.

6. **ביצה** (מבושלת) - זכר לקורבן החגיגה - כשהיה בית-המקדש קיים היו מביאים ליהושלים עם קורבן הפסח גם קורבן חגיגה, ואותו אכלו לפני קורבן הפסח.

קלפים
סדרה 4
20-25

קלפים
סדרה 1
1-6

קלפים
סדרה 3
14-19

קלפים
סדרה 2
7-13

פיתוח וכתביבה: מאיר אביטן

קפל

חזור

על הסימן בהגדה

קדש

מיד לאחר הקידוש מוסיפים את הברכה "שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה".
לאחר שעמדנו על קדושת היום, אנו מברכים שהחיינו על שזכינו והגיעו לזמן הזה.

מתוך ההגדה ומחוץ

ברכת שהחיינו נאמרת במספר הזדמנויות:
ביום הראשון של החגים;
בפעם הראשונה מדי שנה לקיום מצווה שקבוע לה זמן אחת לשנה (כמו: ישיבה בסוכה, אכילת מצה בפסח, מקרא מגילה);
בעת אכילת פרי חדש באותה שנה;
על דבר טוב שקורה לאדם;
על מאורע חשוב שזכו להגיע אליו (כגון בניית בית).

משימה:

סרקו את הברקוד-Q.R וצפו בנשיא גרמניה, פרנק וולטר שטיינמיייר, שהחל את נאומו בפורום השואה בעברית ובירך "שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה"

קפל

גזור

על הסימן בהגדה

קדש

את הסדר פותחים בקידוש כפי שפותחים כל ארוחה בשבת ובחג. מוזגים כוס של יין לכל אחד מהיושבים מסביב לשולחן.

אין אנו מקדשים את היין אלא את היום, הזמן.

המשמעות של 'קידוש' היא יצירת הבדל בין קודש לחול. הזמן יהיה מקודש רק אם נתייחס אליו כאל מיוחד ושונה.

וכך מסתיים הקידוש בחג:

...מועדים לשמחה, חגים וזמנים לששון... מקדש ישראל והזמנים

מתוך ההגדה ומחוץ

במקרא, החודש הראשון לתחילת השנה הוא חודש ניסן, וכך כתוב בספר שמות (י"ב, ב'):
"החדש הזה לכם, ראש חדשים: ראשון הוא לכם, לחדשי השנה".
בחודש זה (ניסן) יצאו בני ישראל ממצרים והפכו להיות עם.
הזמן העברי של העם מתחיל מרגע יציאת ישראל ממצרים - האירוע המכונן ביותר.
בחודש זה הוענק לעם ישראל את האפשרות לקבוע את החודשים.

משימה:

סרקו את הברקוד-Q.R והאזינו בצוותא לשיר "בין קודש לחול"
בשפת הסימנים של אמיר דדון ושולי רנד.

קפל

גזור

יציאה לחירות

ברכת "שהחיינו" היא גם על על דבר טוב שקורה לאדם.

בחר/י אחת מן השאלות הבאות וספר/י למשתתפים על תשובתך.

ספר/י על משהו חדש טוב שקרה לך השנה.

ספר/י על משהו חדש טוב שקרה לחברך או למשפחתך השנה.

שאלות למסובין על ההגדה

- בהגדה מוזכר המספר ארבע כמה פעמים; היכן? (ארבע כוסות, ארבע אימהות, ארבעה בנים, ארבע מכות, ארבע קושיות של "מה נשתנה", ארבע כיתות נעשו ישראל על הים)
- מדוע שותים ארבע כוסות בליל הסדר? (כנגד "ארבע לשונות של גאולה" המבטאות את שלבי גאולת עם ישראל משעבוד מצרים, והן מופיעות בטרסה: "והוצאתי", "והצלתני", "וגאלתי", "ולקחתי")

קפל

יציאה לחירות

את ליל הסדר אנו פותחים בקידוש, בו אנו מקדשים את הזמן - את קדושת חג הפסח ולא את היין.

בחר/י אחת מן השאלות הבאות וספר/י למשתתפים על תשובתך.

כאשר אנו אומרים היום "לקדש ערך" אנו מתכוונים להתייחס אליו באופן חשוב במיוחד. איזה ערך הוא בעיניך חשוב באופן מיוחד? (כגון: חברות, אומץ, אמת, הצלחה ועוד)

בעברית בת ימינו כשמדברים על "זמנים מקודשים", מתכוונים לתקופות מיוחדות או אירועים חשובים ביותר. מהו האירוע הכי חשוב בחייך או בחיי משפחתך?

שאלות למסובין על ההגדה

- כמה כוסות יין שותים בליל הסדר? (ארבע כוסות)
- ממנה מכינים יין? (גפן)
- הנביא שלכבודו נמוזג כוס יין חמישית? (אליהו)
- טועם בכל בית מהיין? (אליהו)
- את ליל הסדר פותחים ב...? (קדש)

קפל

על הסימן בהגדה

דָרְחָץ

אחר הקידוש נוטלים-רוחצים ידיים ללא ברכה, משום שאחר כך אוכלים את הכרפס (המתאבנים).
לאחר שהאדם מקדש את היום הוא גם מתעלה, ועל כן רוחץ את ידיו. ניקיון הידיים מסמל ניקיון מבחינה מוסרית וערכית.

מתוך ההגדה ומחוץ

אחד הניבים בעברית:

”דָרְחָץ בְּנִיקוּן כְּפָיו” בא מתוך דבריו של דוד המלך בספר תהילים: ”אֶרְחֹץ בְּנִיקוּן כְּפָיו”.
ניקיון כפיים הוא ביטוי לטוהר מידות, ליושרה.
אולם כיום, כשאנו אומרים על מישוהו שהוא ”רוחץ בניקיון כפיו”, הכוונה היא הפוכה, למי שמציג עצמו כצח וישר כאשר למעשה אינו כזה.

משימה:

סרקו את הברקוד-Q.R. והאיזו לקליפ של סדר ההגדה
”קדש ורחץ...”

גזר

על הסימן בהגדה

נְרָפֶס

לאחר נטילת הידיים (ללא ברכה) אוכלים כרפס הטבול במי חומץ או במי מלח. בספרות חז"ל הקדומה לא נזכר כלל השם כרפס, אלא שאוכלים לפני ההגדה מין ירק. יש אוכלים סלרי ויש אוכלים פטרוזיליה, ויש אוכלים תפוחי אדמה מבושלים.
אכילת הכרפס נועדה ליצור שינוי בליל הסדר במטרה להביא לך שהילדים ישאלו מדוע אוכלים ירק לפני הסעודה.

מתוך ההגדה ומחוץ

הכרפס מסמל את האביב, העונה שבה יצאו בני ישראל ממצרים, המסמלת התחלה חדשה והתחדשות.
איך יודעים שבא אביב?
מסתכלים סביב סביב
ואם רואים שאין עוד בוך בשבילים...
ואם פירג וגם חרצית, לכבוד החג קשטו ארצי. אז יודעים אז יודעים
שבא אביב שבא אביב...
(ותיה בן חור)

משימה:

שירו את השיר ”איך יודעים שבא אביב?” בפני המשתתפים.
אם אינכם מכירים, תוכלו ללמוד מן הילדה הקטנה את השיר (סרקו את הברקוד-Q.R.)

קפל

יציאה לחירות

”ורחץ” היא הכנה אישית המתארת את ההכנה הנדרשת מאדם לפני עשיית מעשה או פעולה.

בחר/י אחת מן השאלות הבאות וספר/י למשתתפים על תשובתך.

התוכל/י לתאר הכנה שלך או התכונות שלך לקראת מעשה טוב שעשית?

אילו הכנות את/ה עושה בטרם צאתך לבית הספר?

שאלות למסובין על ההגדה

- ☞ כמה פעמים נוטלים את הידיים בליל הסדר? (פעמיים)
- ☞ מי רחצה על ידי האורז? (בת פרעה- בתיה)
- ☞ מדוע נוטלים ידיים פעמיים בליל הסדר? (כדי ליצור שינוי ממה שנהוג בדרך כלל, כדי שהילדים ישאלו למה נוטלים פעמיים)
- ☞☞☞ ”דָרְחָץ בְּנִיקוּן כְּפָיו” - למה הכוונה? (עשה מעשה רע, וכעת עושה הכול כדי להתנער מכל חשד או אשמה.)
- ☞☞ מהו הסימן השני בסדר?
- ☞ קפד ראשו - כלי נשק הנקרא מקשת = ורחץ/ חץ

גזר

יציאה לחירות

הכרפס מסמל את האביב, המסמל התחלה חדשה והתחדשות.
בחר/י אחת מן השאלות הבאות וספר/י למשתתפים על תשובתך.

ספר/י על תחום מסוים שבו היית רוצה להתחיל מחדש.

ספר/י על משהו שהבטחת להתחיל מחדש ולא כל כך הצלחת (כיצד לדעתך תוכל בפעם הבאה להצליח?)

שאלות למסובין על ההגדה

- ☞ מדוע אוכלים כרפס? (כדי לעורר את הילדים שישאלו מה נשתנה הלילה הזה)
- ☞ מה הרמז במילה כרפס? (כרפס פון = ספר = ס' פוך (אות ס') = 60 והכוונה לשישים ריבוא = 600,000 אלף איש עבדו בפרך)
- ☞ מדוע טובלים את הכרפס במי מלח? (זכר לדמעות שהיו זולגות מעיניהם של בני ישראל כשהיו עובדים קשה)
- ☞☞ היכן מוזכרת המילה כרפס בתנ"ך (רמז - מגילת אסתר) ומה פירושה שם? ”חאר נְרָפֶס אַתְכֶם... וְאַרְגַּמָּן” מגילת אסתר א', ופירושה בד משובח ועדין.

קפל

על הסימן בהגדה

נרפס

בתקופת חז"ל המנהג היווני-רומי היה לאכול בסעודה מתאבנים (נגזר מהמילה "תיאבון") - מנת פתיחה קטנה בתחילת הארוחה, שנועדה לשוות לארוחה תחושה של סעודה מפוארת, וכך היו פותחים את הסעודה בירק כדי לעורר את התיאבון. גם היום נוהגים לאכול באירועים ובשמחות מתאבנים ומטבלים שונים לפני הארוחה, כהקדמה לסעודה שתבוא.

מתוך ההגדה ומחוץ

חכמים "גיררו" מנהג זה והנהיגו אותו כחלק מסעודת ליל הסדר, מאחר שבלילה זה יש לנהוג כבני מלכים. לכן נוהגים לטבול את הירק במשקה כביטוי לחירות, המתבטאת באכילת הירק בצורה המשובחת (המפנקת) ביותר.

משימה:

סרקו את הברקוד-Q.R והאזינו בצוואת לשירו של שולי - "בן מלך שעשוי מאבנים טובות".

או לשירה של שרית חדד - "בת של מלך"

גזר

על הסימן בהגדה

יפץ

כעת אנו מגיעים אל המאכל החשוב ביותר בחג - המצה. לוקחים את המצה האמצעית מתוך שלוש המצות שבקערה וחוצים-שבורים אותה לשני חלקים. את החלק הגדול שומרים לאפיקומן (מחביאים את האפיקומן ושומרים אותו לאכילה שבסוף הסעודה).

מתוך ההגדה ומחוץ

המצה נקראת 'לחם עוני', מכיוון שהיא מאכל עניים-עשויה מקמח ומים שלא הספיקו לתפוח. מדוע מניחים שלוש מצות בקערה? (מסמלות את החברה היהודית - כהן, לוי, ישראל, וכן שתי מצות עבור המוציא לחם ומצה נוספת לאכילת מצה.)

משימה:

סרקו את הברקוד-Q.R וצפו בצוואת בהסבר "איך לצייר מצה".

או: איך מחלקים מצה לשניים?

קפל

קפל

יציאה לחירות

למדנו שאכילת הכרפס נועדה לשוות ארוחה זו לארוחת מלכים, ולכן יש לנהוג כבני מלכים על ידי טבילת הכרפס במשקה כביטוי לחירות.

בחר/י אחת מן השאלות הבאות וספר/י למשתתפים על תשובתך.

ספר/י באילו פעולות או מעשים יוצא לך להרגיש כמו בן/בת מלך?.

כיצד אפשר להרגיש כבן/בת מלך במחשבות, ברגשות?

גזר

יציאה לחירות

את המצה שבורים (חוצים) לשני חלקים.

בחר/י אחת מן השאלות הבאות וספר/י למשתתפים על תשובתך.

ציין/י פעולה או התנהגות השוברת אותך או פעולה שהיא קשה לך לעשייה.

ספר/י על קושי בעיה שהייתה לך ושהצלחת לפתור.

שאלות למסובין על ההגדה

- מדוע אונלים מצה בפסח? (זכר למצות שאכלו אבותינו בצאתם ממצרים, שנאפו מבצק שלא הספיק להחמיץ. המצה נחשבה לאוכל של עניים.)
- מדוע יש חורים במצה? (בחיור! משום שאנו בני חורין, וכן למנוע החמצה של הקמח והמים.)
- מדוע חוצים את המצה לשניים? (עניים היו אוכלים חצי לחם כי לא הייתה להם היכולת לקנות לחם שלם; וכן זכר לחציית הים עבור בני ישראל.)
- את המצה חילקנו לשתיים. היכן מוזכר עוד המספר שתיים בהגדה? (שתי פעמים נוטלים ידיים, שני לחות הברית, הגדי שקנה אבא בתרי זוזים - שני זוזים.)
- מי רצה לחצות אדם לשניים? שלמה המלך.
- איזה שבט נחצה לשניים? יוסף - לאפרים ומנשה, וכן בחלוקת הארץ שבט מנשה נחצה לשניים.

על הסימן בהגדה

מגיד

כעת הגענו אל החלק המרכזי בסדר - "מגיד", שבו אנו מספרים את סיפור יציאת מצרים ואת יסודות העבר הלאומי שלנו. את הסיפור הזה אנו מעבירים מדור לדור, ובכך משמרים את הזיכרון של השחרור מהעבדות - יציאת מצרים.

מתוך ההגדה ומחוץ

את ה"מגיד" מתחילים באמירת "הָא לְחֵמָא עֲנִיא". הנאמר בשפה הארמית. בפתחה זו אנו קוראים לכל מי שאינו יכול לקיים את הסדר בביתו לבוא ולהצטרף אלינו.

בפסקה שלושה קטעים:

א: "הָא לְחֵמָא עֲנִיא..." תיאור העבר שבו אכלו אבותינו לחם עוני במצרים.

ב: "כָּל דְּכָפִין יֵיתִי וַיִּיכֹל..." תיאור בהווה שבו אנו מזמינים אחרים לאכול עימנו.

ג: "הַשְּׂמֵתָ הַכָּא לְשָׁנָה הַבָּאָה בְּאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל..." תיאור עתיד שבו מקווים (עבור מי שבגולה) להיות בשנה הבאה בארץ ישראל, והתקווה להיות בני חורין.

השפה הארמית הייתה שפת הדיבור בארץ ישראל ובאזור לפני כ-2,000 שנה.

משימה:

שירו קטע זה "הא לחמא עניא" בפני המשתתפים.

או סרקו את הברקוד-Q.R והאזינו בצוותא לשיר בביצועם של אביהו מדינה ועוזי חיטמן.

על הסימן בהגדה

מגיד

בחלק המגיד אנו עושים פעולות משונות כדי למשוך את תשומת הלב של הילדים, כדי שישאלו שאלות.

מה נשתנה הלילה הזה, מכל הלילות?
קטע זה ידוע בשם ארבע קושיות.

ליל הסדר כולו והפעולות שאנו עושים בלילה זה שונים מכל מה שהתרגלנו אליו. למה? כדי שנתחיל לשאול...

מתוך ההגדה ומחוץ

מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות?

שִׁבְכָל הַלַּיְלוֹת אֲנִי אוֹכְלִין חֶמֶץ וּמִצֵּה, הַלַּיְלָה הַזֶּה - כָּלוּ מִצֵּה! ...

שִׁבְכָל הַלַּיְלוֹת אֲנִי אוֹכְלִין בֵּין יוֹשְׁבֵין וּבֵין מְסֻבִּין - הַלַּיְלָה הַזֶּה כָּלוּ מִסֻּבִּין!

"מה נשתנה" הוא חלק מהתפיסה היהודית לשאול שאלות ולהטיל ספק.

משימה:

שירו ביחד את הבית הראשון של השיר "מה נשתנה הלילה..."

ובסיום, אם תרצו תוכלו לצפות בגרסת "מה נשתנה" במנגינת "מלך האריות", בשפה האנגלית:

A Lion King Passover

יציאה לחירות

ההגדה מתארת את ההזמנה של אנשים אחרים לסעודה ושל אנשים הזקוקים לסיוע.

בחר/י אחת מן השאלות שלפניך, וספר/י למשתתפים את תשובתך.

ספר/י על סיוע או עזרה שהגיש לך חבר/ה שלך בכל תחום. ספר/י על סיוע או עזרה שנתת לאחרים בתחום כלשהו.

ספר/י על סיוע או עזרה שנתת לאחרים בתחום כלשהו.

שאלות למסובין על ההגדה

- ☞ את מי אנו מזמינים בתחילת ליל הסדר? (את כל מי שאין לו מה לאכול, עניים)
- ☞ מה הוא לחם העוני שאכלו אבותינו במצרים? (מצה)
- ☞ איזה סוג לחם מוזכר בקטע זה? (בחורין! לחמנייה - הא לחמא עניא)
- ☞ שלוש הפסקאות: "הָא לְחֵמָא עֲנִיא", "כָּל דְּכָפִין יֵיתִי וַיִּיכֹל", "לְשָׁנָה הַבָּאָה" מציינות שלושה זמנים; מהם? (עבר, הווה, עתיד)

יציאה לחירות

מה נשתנה אצלכם?

בחר/י אחת מן השאלות שלפניך, וספר/י למשתתפים את תשובתך.

ספר/י על שינוי שחל בחיים שלכם בשנה האחרונה או בחודש האחרון.

ספר/י על שינוי שהיית רוצה לעשות השנה.

שאלות למסובין על ההגדה

- ☞ מה המספר המרכזי בחג הפסח? (את כל מי שאין לו מה לאכול, עניים)
- ☞ אותן שאלים ב"מה נשתנה" (קושיות)
- ☞ מה הוא המרור ומה הוא מסמל? (חסה או חרות, זכר לעבודת הפרך של אבותינו במצרים)
- ☞ באיזה קטע נוסף בהגדה המילה מסובין? ("מעשה ברבי אלעזר... שהיו מסובין בבני ברק")

על הסימין בהגדה

מגיד

עבדים היינו לפרעה במצרים

קטע זה מספר על היסודות הראשונים של העם היהודי במצרים - "עבדים היינו". רק עם הזכר את עברו יש לו הווה ועתיד, על כן אנו מצווים בערב זה לזכור את העבר: "חַבֵּי אָדָם לְרֵאוֹת אֶת עַצְמוֹ כְּאִילוֹ הָאֵל יֵצֵא מִמִּצְרַיִם".

מתוך ההגדה ומחוץ

מספרים על נפוליאון, שליט צרפת בשנת 1719 - 1814, שהלך עם חייליו בלילה והסתובב בעיר. לפתע ראו אור קלוש בוקע מחלון אחד הבתים. נכנס וראה המון אנשים - מבוגרים וילדים - יושבים על הרצפה, בידיהם ספרים והם ממררים בכי. שאל אותם נפוליאון מדוע הם בוכים. ענו לו: "ביתנו נשרף". תמה נפוליאון כיצד נשרף בית חשוב מבלי שהוא שמע על כך; ענו לו: "הבית נשרף לפני 2,000 שנה..." "התפעל נפוליאון וקרא: "עם שידוע כל כך טוב לזכור את העבר שלו, הרי הוא חי את ההווה שלו, ועתידו מובטח!"

משימה:

ספרי למשתתפים בקצרה את הסיפור על שליט צרפת נפוליאון ועל המסר שהעביר למתפללים.

על הסימין בהגדה

מגיד

כנגד ארבעה בנינים דגרה תורה...

הקטע "ארבעה בנינים" הוא מדרש המופיע בספרות חז"ל, ששובץ בתוך ההגדה של פסח.

הסיפור על ארבעת הבנים מבטא את השיטה המוכרת - "חנן לנער על פי דרכו" - של פיה יש להתאים את הלימוד לכל ילד או ילדה על פי צורכיהם ובהתאם לאופיים השונה.

מתוך ההגדה ומחוץ

כנגד ארבעה בנינים דגרה תורה: אחד חכם, ואחד רשע, ואחד תם, ואחד שאינו יודע לשאול.

יש האומרים שבכל אדם יש ארבעה בנינים - "כל יחיד כולל בתוכו את כל ארבעת הבנים שבהגדה" (הרב ישראל מסלנט, ממיסדי תנועת המוסר, ליטא 1810-1883).

ריבוי פנים, פרצופים וקולות הוא ברכה לעולם מגוון, מלא ועשיר יותר. חשוב שכולם יושבים מסביב לשולחן אחד, משוחחים זה עם זה ומקשיבים איש לרעהו.

משימה:

צפו בסרטון ארבעת הבנים גרסת ה-WhatsApp.

מה דעתכם על האופן שבו מציינים את ארבעת הבנים בציור ההגדה של פסח?

יציאה לחירות

גם בדורנו עדיין יש בעולם מקומות שבהם קיימים סוגים שונים של עבדות.

אולם ישנה גם השתעבדות חומרית של בני אדם, המתרחשת מבלי שנשים לב. עבדים היינו לפרעה במצרים; וכיום, כולנו עבדים של הרשתות החברתיות: פייסבוק, אינסטגרם או טלפונים ניידים ועוד. בחר/י אחת מן השאלות שלפניך, וספרי/י למשתתפים את תשובתך.

האם תוכלי/י לספר על דבר שאת/ה משועבד/ת אליו?

ממה היית רוצה להשתחרר?

שאלות למסובין על ההגדה

- כמה שנים היינו עבדים במצרים? (400 שנה / 210 שנה)
- מה שמו של מלך מצרים ומה שמו של מי שהיה בתחילה נסיך מצרים? (פרעה / משה)
- אילו ערים בנינו במצרים? (פיתום ורעמסס)
- באיזה חודש יציגו ממצרים? (בחדש האביב, החדש הראשון, חודש ניסן)
- מה מספרם של בני ישראל שיצאו ממצרים? (שש מאות אלף איש, מגיל עשרים עד שישים. בתוספת הנשים, הילדים והזקנים, ניתן להגיע לשלושה מיליון איש)

יציאה לחירות

הקטע "ארבעת הבנים" כולל תכונות רבות כגון: חשיבה, חקירה, רצון להרע, תמימות, ביישנות, היעדר יכולת לשאול ועוד. בחר/י אחת מן השאלות שלפניך, וספרי/י למשתתפים את תשובתך.

תאר/י תכונה שהיית רוצה לאמץ או להצליח בה יותר.

תאר/י תכונה שהיית רוצה להיפטר ממנה.

שאלות למסובין על ההגדה

- ציינו מי הם ארבעת הבנים. (חכם, רשע, תם ושאינו יודע לשאול)
- ציינו עוד מקומות שבהם מוזכר המספר ארבע. (ארבע כוסות / ארבע אימהות / ארבעה בנינים / ארבע מכות)
- זהו את הבן:
 - שואל כדי לקנטר ולא כדי להשמיע תשובה (רשע)
 - דבריו פשוטים ולא חכמים (תם)
 - אין לו שאלות (שאינו יודע לשאול)
 - אינו טיפש (חכם)

על הסימן בהגדה

מגיד

והיא שעמדה - העם היהודי ידע שעות קשות מאוד, נתקל ברדיפות וגזירות שביקשו לפגוע בו לאורך כל הדורות. האמונה האיתנה של העם הייתה שיצליח לעבור את הרעה, ואחר כך יבואו ימים טובים. עוד לא אבדה תקוותנו, התקווה בת שנות אלפיים: תקווה זו הייתה היסוד להקמת מדינת ישראל.

מתוך ההגדה ומחוץ

והיא שעמדה לאבותינו ולנו! שלא אָחד בלבד עמד עלינו לבלותנו, אלא שְׁכָל דֹר וְדֹר עומדים עלינו לבלותנו, והקדוש ברוך הוא מצילנו מִיָּדָם.

משימה:

סרקו את הברקוד Q.R ושירו בצוותא "והיא שעמדה לאבותינו", יחד עם הזמר יונתן רזאל.

על הסימן בהגדה

מגיד

עשר המכות

לאחר תיאור שעבוד עם ישראל במצרים, פרעה שחרר את בני ישראל בעקבות עשר המכות שבאו על המצרים.

יש נוהגים לפרש מעט מן יין מן הכוס כשמזכירים את עשר המכות. ההסבר למנהג זה - הוא מבטא את הרעיון הגלום בספר משלי "בְּנֶפֶל אויבֶיךָ אֶל תִּשְׁמַח". הכוונה היא שכאשר בני אדם מתים - נפגעים ואפילו הם נמנים על האויבים שלך, לא ראוי לשמוח בשמחה שלמה.

מתוך ההגדה ומחוץ

"אלו עֶשֶׂר מכות שֶׁהֵבִיא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הַמִּצְרִים בְּמִצְרַיִם, וְאֵלוֹ הֵן: דָּם צִפְרָדַע כְּנִים עָרֹב דָּבָר שָׁחִין בְּרַד אֲרָבָה חֹשֶׁךְ מַפַּת בְּכוֹרוֹת.

משימה:

סרקו את הברקוד Q.R וצפו בצוותא בסיפור "עשר המכות מתוך הסיכום השבועי של אתר התנ"ך 929.

יציאה לחירות

פעמים רבות בחיים אנו נתקלים בקשיים...

בחר/י אחת מן השאלות שלפניך, וספר/י למשתתפים את תשובתך.

מה עוזר לך לנצח את הקשיים או הבעיות שאתה נתקל/ת בהם?

האם אתה יודע/ת לבקש עזרה כאשר אתה צריך/ה?

שאלות למסובין על ההגדה

קפד ראשו

- ☞ הציאנו ממצרים?
- ☞ קפד ראשו - קרבן- משה/שה
- ☞ זוחל מסוכן?
- ☞ קפד ראשו - הוא מרגיש = נחש/חש
- ☞ סוג של מצה?
- ☞ קפד ראשה - אמרו אותה על הים - עשירה/שירה

יציאה לחירות

המכות מייצגות פחדים, קשיים וסכנות, שכולנו חוששים מהם.

בחר/י אחת מן השאלות שלפניך, וספר/י למשתתפים את תשובתך.

מאיזו "מכה" או קושי אתה חושש/ת או חששת בעבר?

שלמה המלך כתב בספרו משלי: "בְּנֶפֶל אויבֶיךָ אֶל תִּשְׁמַח... התוכל/י לתאר "מפלגה" של אדם שהתחרה בך, או שלא אהבת; כיצד הגבת?

שאלות למסובין על ההגדה

- ☞ נורא מגרד לי! (שתי מכות: כינים, שחין)
- ☞ חברה, אני לא רואה שום דבר! (חושך)
- ☞ אילו חיות מפחידות יש כאן! (ערוב)
- ☞ אהרון, יש לך קצת מים בשבילי? (דם)
- ☞ אימא, מה אלה הרעש והקרקורים מסביבי? (צפרדע)
- ☞ אתה שומע את הרעש המזומזם, מה זה, רחפן? (ארבה)
- ☞ אחותי הגדולה מרביצה לי וממש לא נחמדה אליי. (בכורות)

על הסימן בהגדה

מגיד

“אנחנו חִבִּים לְהוֹדוֹת, לְהַלֵּל”

לאחר שסיימנו לדרוש את סיפור יציאת מצרים ולאחר שיציאנו משעבוד לגאולה, אנו מתחילים בקריאת פרקי הודיה, שירה והלל. אמירת ההלל נובעת מפרץ של שמחה והכרת תודה.

מתוך ההגדה ומחוץ

“לְפִיכֶם אֲנַחְנוּ חִבִּים לְהוֹדוֹת, לְהַלֵּל, לְשַׁבֵּחַ, לְפָאֵר... ”

הוציאנו מעבדות לחרות מִיָּגוֹן לְשִׁמְחָה... וּמִשְׁעָבֹד לְגָאֻלָּה.”

משימה:

שרים תודה:

מוזמנים לשיר את השיר “תודה”, במילותיו של עוזי חיטמן:

“תודה על כל מה שבראת, תודה על מה שלי נתת, על אור עיניים, חבר או שניים...”

או סרקו את הברקוד-Q.R ושירו בצוותא באמצעות הפלייבק את השיר “תודה”.

על הסימן בהגדה

רחצה

לאחר סיום הסימן “מגיד”, שבסופו שתינו את הכוס השנייה של היין מתוך ארבע הכוסות, נגשים כעת ל“רחצה” - נוטלים ידיים והפעם מברכים על נטילת הידיים.

מתוך ההגדה ומחוץ

נוטלים את הידיים לסעודה.

האכילה מתבצעת באמצעות הפה שנועד למאכל, אך משמש גם לפעולת הדיבור.

חז“ל תיקנו להכין את האדם לפני האכילה על ידי נטילת ידיים.

יציאה לחירות

אחד מן הערכים החשובים הוא הכרת הטוב. לעיתים קרובות רבים מתקשים, שוכחים או מתנגדים להכיר תודה.

מחקרים מצאו שהכרת תודה עשויה לתרום במידה רבה לאושרנו.

בחרי/ אחת מן השאלות שלפניך, וספרי/ למשתתפים את תשובתך.

למי מהחברים/המשפחה שלך היית רוצה לומר תודה? התוכלי/ לספר למה?

למי שכחת להגיד תודה וכעת אתה/את רוצה להכיר לו תודה?

שאלות למסובין על ההגדה

- 🍷 היא מכה אחרונה, והיא הצגה ראשונה (מכת בכורות - הצגת בכורה)
- 🍷 הוא מלאך, היא מסוכנת לכל אזרח (שרף - שריפה)
- 🍷 חימר שרף, נמצאת על הקערה ומתוקה (חרס - חרוסת)
- 🍷 הלילה אנו יושבין, הוא גם צומת קרוב לבני ברק (מסובין)

יציאה לחירות

“ורחץ” היא הכנה אישית המתארת את ההכנה הנדרשת מאדם לפני עשיית מעשה או פעולה.

בחרי/ אחת מן השאלות שלפניך, וספרי/ למשתתפים את תשובתך.

התוכלי/ לתאר הכנה שלך או התכונות שלך לקראת מעשה טוב שעשית?

אילו הכנות את/ה עושה קודם כניסתך לבחינה?

שאלות למסובין על ההגדה

על דרך החיך!

- 🍷 אומרים שלבני ישראל לא היה זמן לחכות כדי שהבצק יתפח; אבל לעשות בו 139 חורים במזלג היה להם זמן?!
- 🍷 נחשו, מה אמר פרעה למשה אחרי המכות? היה עשיר!!!
- 🍷 איזו עיר סוגרים בפסח? בית לחם.
- 🍷 מה אמר משה לים סוף כשעמד לידו? “אני אקרע אותך”.

על הסימן בהגדה

מוציא מצה

מוציאים שלוש מצות: העליונה והתחתונה שלמות, והאמצעית חצויה. מברכים עליהן שתי ברכות: "המוציא לחם מן הארץ" ו"על אכילת מצה".
אוכלים את המצה בהסבה לשמאל, מפני שהיא מסמלת את החירות ואת היציאה מבית עבדים.

מתוך ההגדה ומחזן

מצה זו שָׁאֲנוּ אוֹכְלִים, עַל שׁוּם מָה? עַל שׁוּם שֶׁלֹּא הִסְפִּיק בְּצֶקֶם שֶׁל אֲבוֹתֵינוּ לְהַחֲמִיץ...
מצה היא לחם החיפזון.
גם לחם וגם מצה עשויים מתערובת של קמח ומים, שנילושו לבצק ונאפו.
מה ההבדל בין השניים? שאת המצה אפו במהירות ולא נתנו לבצק להחמיץ.

משימה:

סרקו את הברקוד-Q.R וצפו בסרטון "ניצד אופים מצה".

על הסימן בהגדה

מָרוֹר

לאחר אכילת המצה מברכים על אכילת המרוֹר, שטעמו מוסיף חוויה חושית של טעם המרירות והשעבוד.
המרוֹר הוא זכר לעבודת הפרך והשעבוד המר של אבותינו במצרים.

מתוך ההגדה ומחזן

בהגדה של פסח כך מובא הטעם לאכילת המרוֹר: "מָרוֹר זֶה שָׁאֲנוּ אוֹכְלִים, עַל שׁוּם מָה? עַל שׁוּם שֶׁמָּרוֹרוּ הַמְצַרִּים אֶת חַיֵּי אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם".

משימה:

סרקו את הברקוד-Q.R וצפו בצוותא: "מרוֹר - יש לי חג' עם רינת וחברים"

יציאה לחירות

לפעמים ההבדל בין הצלחה לבין החמצה הוא עניין של רגע קטן בלבד.
בחר/י אחת מן השאלות שלפניך, וספר/י למשתתפים את תשובתך.

ספר/י לחברים על אירוע או דבר שהחמצתם בשנה האחרונה.

ספר/י לחברים על מצב שבו היית צריכ/ה לפעול בחיפזון; מה הייתה ההרגשה?

שאלות למסובין על ההגדה

- ☛ כמה חורים בממוצע יש במצה? (כ-750 חורים)
- ☛ מהי מצה שמורה? מצה שנאפתה מחיטים ששמרו עליהן ממגע של מים משעת הקצירה.
- ☛ מהי מצה רגילה? מצה שנאפתה מחיטים ששמרו עליהן ממגע של מים משעת הטחינה.
- ☛ מהי מצה עשירה? מצה שלשו אותה בקמח רגיל אך לא במים כמצה רגילה, אלא ביין או במי פירות.

יציאה לחירות

לא תמיד מתוק בחיים, לפעמים קצת מר.

בחר/י אחת מן השאלות שלפניך, וספר/י למשתתפים את תשובתך.

אילו דברים או מעשים מעוררים בך תחושה מרה או טעם מר?

מה גורם לך להרגיש מריר?

שאלות למסובין על ההגדה

- ☛ מדוע אוכלים מרוֹר ליל הסדר? זכר לעבודת הפרך והשעבוד המר של אבותינו במצרים.
- ☛ אילו מאכלים נוהגים לאכול המסמלים את המרוֹר? חסה ערבית או חזרת.

על הסימון בהגדה

מָרור

כדי להיזכר במרידות של העבדות במצרים בוחרים ירק שטעמו מר. יש הנוהגים לאכול חזרת ויש הנוהגים לאכול חסה ערבית.

מתוך ההגדה ומחוץ

"וימררו את חייהם בעבודה קשה, בחומר, ובלבנים ובכל עבודה בשדה" כך מתארת התורה בספר שמות את מסכת העינויים הממושכת שעברו בני ישראל כשהם היו עבדים במצרים.

בפסח אנו חוגגים את הגאולה, אך לא ניתן לחגוג את הגאולה מבלי להבין ולהפנים ממה ומאיפה הם נגאלו. רק אם מבינים את עומק הצער, נוכל להיות שמחים כראוי בגאולה.

משימה:

סרקו את הברקוד-Q.R וצפו בפרסומת, נסו למצוא את הקשר בין הפרסומת למה שלמדתם?

על הסימון בהגדה

כּוֹרֵךְ

אחר אכילת המרור לוקחים את המצה ועושים ממנה כריך, ובתוכו נותנים מרור; יש שמוסיפים גם חרוסת, ואומרים: "דָּכַר לְמִקְדָּשׁ כְּהִלָּל. כֵּן עָשָׂה ה' לָנוּ בְּצֵאתנוּ מִצֵּיִת מִמִּצְרַיִם הָיָה כּוֹרֵךְ מִצָּה וּמְרור וְאוֹכֵל בְּיַחַד, לְמַעַן מֵה שְּׂאֵמֵר: עַל מִצּוֹת וּמִצְרַיִם יֵאָכְלֶה".

מתוך ההגדה ומחוץ

החיבור בין מצה ומרור ככריך מסמל משהו עמוק יותר.

המצה מסמלת חירות- חופש, המרור מסמל שעבוד, עבודה קשה.

כל תהליך של גאולה, של יציאה לחופשי, של פתרון והצלחה בחיים, בדרך כלל כרוך בקושי, במרור.

המרור עם המצה, ההתגברות על הקשיים הקטנים בתוך התהליך ליציאה לחירות, הם אלו שמאפשרים לנו להיות חופשיים.

משימה:

סרקו את הברקוד-Q.R והאזינו בצוואת לקולום עם שלומי שבת "על הדבש ועל העוקץ" - נעמי שמר

יציאה לחירות

בדרך כלל הצלחה באה רק לאחר עמל ועבודה קשה. כך נוכל להיות שמחים בגאולה רק אם נבין את צער השעבוד.

בחר/י אחת מן השאלות שלפניך, וספר/י למשתתפים את תשובתך.

התוכל/י לספר על מצב בו היית צריך/ה לעבוד קשה או לפעול במאמץ בכדי להשיג משהו בעתיד?

האם את/ה נזכר/ת על מקרים בעבר בהם עבדת קשה או התאמצת מאוד כדי להשיג או להצליח?

שאלות למסובין על ההגדה

- ☛ כמה פעמים רוחצים ידיים בלילה זה? (פעמים)
- ☛ כמה מצות יש בקערה? (שלוש)
- ☛ האם אוכלים את המרור בהסבה? (לא)
- ☛ במה טובלים את המרור? (חרוסת)

יציאה לחירות

המרור עם המצה הכרוכים ביחד מתארים מצב שבו זכינו לשחרור ולהצלחה, אבל היו גם קשיים - מרור.

בחר/י אחת מן השאלות שלפניך, וספר/י למשתתפים את תשובתך.

התוכל/י לתאר פעולה או מעשה שנחל הצלחה, אך בהצלחה זו היו גם קשיים (חלק מר)?

מה הוא שוקולד מריר בעיניך?

שאלות למסובין על ההגדה

- ☛ מי עשה סנדוויץ' בהגדה? הלל.
- ☛ מה עושים בשולחן עורך? אוכלים את ארוחת החג כמו בני מלכים.
- ☛ מהו הסמל לקורבן הפסח בצלחת הסדר? ביצה
- ☛ מי הרבי שאירח את החכמים בליל הסדר, ובאיזו עיר? רבי עקיבא, בבני ברק

על הסימן בהגדה

שְׁלַחַן עוֹרֵךְ

לאחר שעברנו יחד את שימור הזיכרון של יציאת מצרים, אנו ניגשים לארוחה בשמחה וכבוד של בני חורין, לחגוג את עצמאותנו, את חירותנו, את השחרור ואת החופש; כמנהגם של בני מלכים או פותחים שולחן מלכים.

מתוך ההגדה ומחץ

מה עושים? לאחר כל ההכנות וקריאת ההגדה, מגישים לשולחן ארוחה חגיגית, אוכלים ושותים כיד המלך. נהוג לאכול את הביצה הקשה המונחת על הקערה. את הדרוע, לעומת זאת, לא אוכלים גם לאחר ליל הסדר.

משימה:

אז עורכים שולחן ... סרקו את הברקוד Q.R- וצפו בסרטון "איך לקפל פרח ממפית נייר לשולחן החג?"

על הסימן בהגדה

צָפּוֹן

התחלנו את ליל הסדר ביקדוש החג, עברנו לכרפס כדי שהילדים ישאלו "מה נשתנה", שברנו את המצה המסמלת את העוני ואת השעבוד שלנו במצרים, ואת החלק השני של המצה - "האפיקומן" - שמרנו לסוף הסדר.

משם התחלנו את המסע אחרה אל השעבוד במצרים, יצאנו עם אבותינו ממצרים, ועברנו חוויות שבהן כל אחד היה צריך להרגיש כאילו הוא יצא ממצרים. כשנגאלנו סימנו בשירת שבת והודיה ובסעודת הודיה.

מתוך ההגדה ומחץ

נעת, בתום הסעודה, מחזירים את ה"אפיקומן" - המצה שהייתה צפונה (מוחבאת) לשולחן.

חכמים רצו להקפיד שהילדים יהיו נוכחים, ערים ומשתתפים בכל הסדר; לכן נהגו להחביא חלק אחד של המצה, והילדים חוטפים חלק זה (אפיקומן) ומחזירים בסוף הארוחה, לאחר שמבטיחים להם מתנות תמורת החזרת האפיקומן.

האפיקומן הוא הדבר האחרון שנאכל הערב. יש מפרשים שהסיבה לכך היא הרצון להשאיר בפינו את טעם המצה, את טעם החירות.

משימה:

10 טיפים למצוא את האפיקומן ראשון. סרקו את הברקוד Q.R- וצפו בטיפים למציאת האפיקומן.

יציאה לחירות

מרגיש מלך! חוגג?

בחר/י אחת מן השאלות שלפניך, וספר/י למשתתפים את תשובתך.

התוכל/י לספר לחבריך על מצב שבו חגגת, לאחר פרק זמן של עבודה קשה, מאמץ רב?

יש חגיגות שמתוכננות ויש חגיגות שבאות בהפתעה, בלא תכנון. מה אתם מעדיפים? הסבירו מדוע.

שאלות למסובין על ההגדה

למה אוכלים ביצה?

זכר לקורבן החגיגה: כשהיה בית המקדש קיים, היו מביאים לירושלים עם קורבן הפסח גם קורבן חגיגה, שאותו אכלו לפני קורבן הפסח.

בשולחן עורך מסתתר שם ספרו של פוסק הלכה.

"שולחן ערוך", ספר הלכה שכתב רבי יוסף קארו בצפת בשנת 1563.

יציאה לחירות

האפיקומן הוא המנה האחרונה של ליל הסדר ולאחריו לא אוכלים עוד, כדי שיישאר טעם המצה בפה.

בחר/י אחת מן השאלות שלפניך, וספר/י למשתתפים את תשובתך.

ספר/י לחברים דבר טוב - טעם טוב שאתה רוצה שיישאר אצלך.

איזו תכונה טובה את/ה רוצה שחבריך יכירו בך?

שאלות למסובין על ההגדה

היכן מוזכרים המספרים הבאים בהגדה?

13 - שלוש-עשרה מדיא - שלוש-עשרה מידות - תכונות של האלוקים

40 - מצרים לקו ארבעים מכות (לדעת רבי אליעזר)

50 - במצרים לקו חמישים מכות (לדעת רבי יוסי הגלילי ורבי עקיבא)

70 - הרי אני כבן שבעים שנה (רבי אלעזר כבן 70 שנה) / בשבעים נפש ירדו בני ישראל למצרים

200 - על הים לקו המצרים 200 מכות (לדעת רבי אליעזר)

250 - על הים לקו המצרים 250 מכות (לדעת רבי עקיבא)

על הסימן בהגדה

בְּרַךְ

לאחר אכילת האפיקומן מברכים את ברכת המזון, ובסיום שותים כוס שלישית של יין. יש קהילות הנוהגות למזוג כוס יין גדולה לאלוהינו הנביא ונוהגים גם לפתוח את הדלת לכבודו.

ויש קהילות הנוהגות לפתוח את הדלת לכבודו של אליהו הנביא.

מתוך ההגדה ומחוץ

על פי מנהג חסידי, בתחילת הסדר כל משתתף מוזג מכוסו מעט יין לכוסו של אליהו הנביא.

הרעיון העומד מאחורי מנהג זה הוא ביטוי סמלי שלכל אחד ואחת מאיתנו יש חלק בהבאת הגאולה, כל אחד מאיתנו תורם לחברה כדי שתהא טובה יותר, מאוחדת ומחוברת יותר.

משימה:

סרקו את הברקוד Q.R. ואולי תפגשו את אליהו הנביא. קישור לרסטון - "הכוס של אליהו הנביא כפרה עליו- יש לי חג" עם רינת וחברים".

על הסימן בהגדה

הַלֵּל

לאחר שתיית כוס שלישית של היין אנו שבים אל ההלל ומשלימים את אמירתו. בתום קריאת פרקי ההלל, מברכים את הברכה החותמת את אמירת ההלל.

מתוך ההגדה ומחוץ

מטרת אמירת ההלל היא הודיה ושבח על הטוב שנפל בחלקנו. אנו צריכים לשאוף לכך שהשירה תבוא מתוך התעוררות רגשית, מתוך שירה ושמחה. בסיום ההלל מוזגים יין ושותים את הכוס הרביעית, האחרונה.

משימה:

אלפים מבני ובנות המאקויה - יפנים אוהבי ישראל, נאספו לנכס תפילה, ולמדו את השיר 'השבעתי אתכם בנות ירושלים'. סרקו את הברקוד Q.R. וצפו בסרטון זה.

יציאה לחירות

לפעמים אנו רוצים לקבל דברים במהירות בלא עבודה ועמל קשה, למשל מבקשים לזכות במפעל הפיס.

בחר/י אחת מן השאלות שלפניך, וספר/י למשתתפים את תשובתך.

מה היית רוצה שאליהו הנביא יעשה בשבילך / יביא לך?

מה לדעתך יש לעשות, כדי להרבות אחווה, אהבה ושלוש בעם?

שאלות למסובין על ההגדה

- ☞ מברש הגאולה (אליהו הנביא)
- ☞ כוס חמישית היא של...? (אליהו הנביא)
- ☞ לאליהו יש לא רק כוס, יש לו גם...? (כיסא)
- ☞ באילו אירועים או זמנים אליהו הנביא מוזמן או בא? (מוצאי שבת, ברית מילה)
- ☞ היכן נמצאת מערת אליהו? (בצלע הר הכרמל)
- ☞ אליהו היה תושב של איזו עיר? (גלעד)
- ☞ את מי הִחיה אליהו? (את בן האלמנה)

יציאה לחירות

כבר הזכרנו שאחד מן הערכים החשובים הוא הכרת הטוב, הודיה ושבח על הטוב שיש לכל אדם.

בחר/י אחת מן השאלות שלפניך, וספר/י למשתתפים את תשובתך.

במה טוב לך, ואת/ה שמח ומאושר/ת בו?

כשאתה שמח, איזה שיר אתה אוהב לשר?

שאלות למסובין על ההגדה

- ☞ אליהו היה נביא בתקופת של מלך ישראל בשם...? (אחאב)
- ☞ מה זה תיקו ואיך הדבר קשור לכוסו של אליהו? (תיקו הוא מונח תלמודי המורה על סיום דין באי-הכרעה. יש שדרשו את המילה כראשי תיבות: "תשבי יתרץ קושיות ושאלות", לעתיד אליהו יבשר את הגאולה)

על הסימן בהגדה

הלל

בתוך ההלל ישנו מזמור שבו מופיע הפסוק הבא:
אָבֶן מַאֲסוֹ הַבּוֹנִים הִיְתָה לְרֹאשׁ פֶּנֶה.

מתוך ההגדה ומחץ

התיאור אָבֶן מַאֲסוֹ הַבּוֹנִים מתייחס לאבן שלא הייתה נראית לבונים מספיק חזקה או יפה. הַיְיְתָה - הפכה בסופו של דבר לְרֹאשׁ פֶּנֶה - לאבן המוצבת בקצה העליון של החומה, במקום שבו הכול רואים אותה. מה שבהתחלה לא נראה חשוב, הפך בסופו של דבר לחשוב ביותר.

משימה:

גד בני ובנימין אלבו שרים "אבן מאסו הבונים".
סרקו את הברקוד-Q.R. והאיזו לשיר.

על הסימן בהגדה

נרצה

מנהג זה קיים בחלק מן הקהילות ונוהגים לומר כך:
חֲסֵל סֵדָר פֶּסַח כְּהִלְכָתוֹ, כְּכֹל מִשְׁפָּטוֹ וְחֻקָּתוֹ.
כְּאִשֶּׁר זָכִינוּ לְסֵדֵר אוֹתוֹ, כֵּן נִזְכָּה לְעֲשׂוֹתוֹ...
לְשָׁנָה הַבָּאָה בִּירוּשָׁלַיִם הַבְּנוּיָה.

מתוך ההגדה ומחץ

המשמעות: אנו מביעים את התקווה שהסדר שעשינו - נרצה, כלומר התקבל ברצון על ידי האלוקים.

משימה:

לשנה הבאה בירושלים האיזו לשיר 'המסע לארץ ישראל' סיפור מסעות העלייה של יהודי אתיופיה לארץ ישראל; שלמה גרוניך ומקהלת שבא.

סרקו את הברקוד-Q.R. והאיזו לשיר.

יציאה לחירות

גם אנו סבורים לעיתים שדבר מה אינו חשוב, ולאחר זמן מתברר שהוא הופך להכי חשוב.

בחר/י אחת מן השאלות שלפניך, וספר/י למשתתפים את תשובתך.

ספר/י לחבריך על דבר שלא היה חשוב בעיניך בהתחלה, ואחר כך התברר שזה דבר חשוב מאוד.

ציין דבר חשוב בעיניך.

שאלות למסובין על ההגדה

- כשבני ישראל ברחו ממצרים, מה חסם את דרכם? (הים)
- באיזו עונה יצאו בני ישראל ממצרים? (אביב)
- באיזה כלי נגינה ניגנה מרים בשירת הים? (תוף)
- מה שם הנגר הגדול במצרים? (נילוס)

יציאה לחירות

בכל פעולה שסיימנו אנו מביעים תקווה שזה היה משמעותי לנו או לאחרים.

בחר/י אחת מן השאלות שלפניך, וספר/י למשתתפים את תשובתך.

ספר על תחושות שלך, כשמהו הסתיים בשבילך, כגון בחינה שארכה זמן רב. כיצד התמודדת עם סיום הפעולה?

לשנה הבאה... מה את/ה מאחל/ת לעצמך לשנה הבאה?

שאלות למסובין על ההגדה

- אילו שירים נוהגים לשיר לאחר "נרצה"? אחד מי יודע, חד גדיא, ויהי בחצי הלילה, אדיר במלכה.
- כמה סימנים יש ב'סדר'? 15 סימנים.
- מי מוזכר פעם אחת בהגדה של פסח? משה
- מי עשה לנו צרות בפורים ואכלו אותו ארבעים שנה במדבר? המן

על הסימן בהגדה

נדָּצה

בסיום הסדר, משפחות רבות יושבות וממשיכות לשיר שירים, כגון: ויהי בחצי הלילה, אחד מי יודע, חד גדיא ועוד; יש נוהגים לקרוא את מגילת שיר השירים. חלק מהשירים האלה נועדו גם כדי לשעשע את הילדים הקטנים בשיר משחק, על מנת שיחכו לסוף ליל הסדר ולא יירדמו.

מתוך ההגדה ומחוץ

אחד השירים שאוהבים לשיר הוא חד גדיא. השיר כתוב ברובו בארמית ומספר על אב שקנה גדי קטן ועל שרשרת אירועים שקרו לאחר מכן. בכל פעם מתווסף פרט לעלילה. החתול, הכלב, מקל, אש, מים, שור, השוחט, מלאך המוות, והקדוש ברוך הוא.

משימה:

סרקו את הברקוד-Q.R. וצפו בקליפ העוסק בשיר 'חד גדיא'.

יציאה לחירות

השיר הידוע "אחד מי יודע"... בוודאי שרת אותו לא מעט, חשבי/ חשוב לרגע!

בחר/י אחת מן השאלות שלפניך, וספר/י למשתתפים את תשובתך.

מהו הדבר האחד החשוב לך ביותר?

מהו הדבר השני החשוב לך?

שאלות למסובין על ההגדה

היכן מוזכרים המספרים הבאים בהגדה?

- 5 חמישה חומשי תורה / חמש כוסות יין (כולל כוס של אליהו הנביא)
- 6 שישה סדרי משנה
- 7 שבעה ימי שבתא
- 8 שמונה ימי מילה
- 9 תשעה ירחי לילה
- 10 עשר מכות / עשרת הדיברות
- 11 אחד עשר כוכבים
- 12 שנים עשר השבטים

מה המילה משותפת לאדום, לבן, יבש יין

מי מהדמויות הבאות אינן מוזכרות בהגדה: משה, אהרון, המן, דוד, שלמה? שלמה

כרטיסי שאלות על פי הא"ב בשלוש רמות

ירוק - רמה בסיסית | כחול - רמה בינונית | אדום - רמה גבוהה

א:

1. לו כוס מיוחדת | אליהו
2. שוברים אותו, מחביאים אותו | אפיקומן
3. אחת מהמכות | ארבה
4. טועם בכל בית מהיין | אליהו
5. ממנו מתחילה ההיסטוריה של עם ישראל | אברהם
6. החודש שבו יצאנו ממצרים (בלשון התורה) | חודש האביב
7. קטע בהגדה שיש בתחילתו שלוש מילים שמתחילות באות אל"ף | ארמי
8. אחד מפרקי הלל מתחיל באות א' | אהבתי כי ישמע ה'

ב:

1. נוהגים לאכול בארוחת בוקר או בארוחת בערב | ביצה
2. אחת מהמכות | ברד
3. ועוד אחת מהמכות | בכורות
4. שם היו יושבים חכמים | בני ברק
5. הצילה את משה, שני שמות | בתיה, בת פרעה
6. מסימני הסדר | ברך
7. שם התבשר אברהם על שעבוד מצרים | ברית בין הבתרים
8. אורלרבעה עשר - מה עושים? | בדיקת חמץ
9. אחד מפרקי הלל מתחיל באות ב' | בצאת ישראל ממצרים
10. החכם שבזכותו אנחנו מזכירים את יציאת מצרים, מופיע בהגדה | בן זומא

1

ג:

1. שם ישבו אבותינו במצרים | גושן
2. האבא שלו הוציא אותנו ממצרים | גרשום
3. בעל חיים שמתחיל באות זו ונזכר בהגדה (היכן) | ארבה
4. שמו מתחיל בגימ'ל והוא אמר משהו חשוב מאוד. מי החכם ומה אמר? | רבן גמליאל: לא יצא אדם ידי חובתו בפסח אם לא אמר? | פסח, מצה ומרור
5. בו אכלו מצה ראשונה מתבואת ארץ ישראל (רמז: ספר יהושע, פרק ה') | גלגל

ד:

1. אחת מהמכות | דבר
2. ועוד מכה אחת | דם
3. מספיק לנו | דיין
4. עשרה מי יודע | דבריאל
5. בעל חיים שמתחיל באות זו ונזכר בהגדה | מצא / דבורים
6. כמה פעמים מופיע המספר 74? | שש, ואלו הם: בניים, קושיות, כוסות, אמהות, לשונות של גאולה, מכות.
7. משמעות אחרת למילה נס | דגל

ה:

1. מסימני הסדר | הלל
2. הכין לעצמו כריך | הלל הזקן
3. זה בארמית (רמז: לחם) | הא
4. אומרים אותו ביום הראשון של פסח שלוש פעמים | הלל

ו:

1. מסימני הסדר | ורחץ
2. מתחילה קטע חשוב בהגדה שבו מרימים את הכוס | והיא שעמדה לאבותינו ולנו
3. ארבע לשונות של גאולה | והוצאתי, והצלתי, וגאלתי, ולקחתי
4. כוס חמישית | והבאתי

2

ז:

1. גם בקערה וגם אצלנו בגוף | זרוע
2. על השולחן אחד, על גופנו שניים | זרוע
3. מה שעשה הלל | זכר למקדש
4. בסוף הסעודה, אם יש לפחות שלושה | זימון

ח:

1. אחד מהבנים בהגדה | חנם
2. אחת מהמכות | חושך
3. חמישה מי יודע? | חמישה חומשי תורה
4. אחד מן השירים בהגדה | זרוע
5. מסימני הקערה (שניים) | חד גדיא
6. ההפך מעבדות | חרות
7. בעל חיים שמתחיל באות זו ונזכר בהגדה (מצא היכן) | חתול, בחד גדיא
8. חכם מצרי | חרטום
9. הוא נהג בפסח מצרים ואינו בפסח דורות (רמז: מהירות) | חיפזון
10. קורבן נוסף שהיו מביאים, חוץ מקרבן הפסח | חגיגה
11. לא יום טוב ולא יום רגיל | חול המועד
12. בל ייראה ובל יימצא | חמץ

ט:

1. מרבני בני ברק | טרפון
2. המזל של חודש ניסן | טלה
3. מתחילים להתפלל עליו בחג הראשון של פסח | טל

3

י:

1. מסימני הסדר | יחץ
2. חוצים את המצה גם בגללו | ים סוף
3. שם היו יותר נסים ומכות מאשר במצרים? | ים סוף
4. הבן שלה הוציא אותנו ממצרים | יוכבד
5. החתן שלו הוציא אותנו ממצרים | יתרו
6. אחד מהחכמים שהיה בין המסובים בבני ברק | יהושע
7. ספר הלכה חשוב | יד חזקה

כ:

1. אחת מהמכות | כינים
2. מסימני הקערה וגם הסדר | כרפס
3. אחד עשר מי יודע? | כוכביא
4. ריק, ליד השולחן | כיסא של אליהו
5. מי שרעב מוזמן להצטרף | כל דכפין
6. מה שעשה הילל | כורך

ל:

1. שניים מי יודע | לוחות הברית
2. המצה האמצעית היא לכבודו | לוי
3. בגלל שלא שינו אותו, נגאלו ממצרים (שתי תשובות) | לשונם, לבושם
4. אחד מפרקי הלל מתחיל באות זו | לא לנו ה'

4

מ:

1. החזיק בידו | מטה
2. מסימני הסדר | מצה, מרור
3. פרעה חטף עשירייה כזו | מכות
4. השאלה המרכזית בערב זה | מה נשתנה
5. מסימני הקערה | מרור
6. האח שלה הוציא אותנו ממצרים | מרים
7. צומת מרכזי בארץ שקשור להגדה | מסובים
8. משמשים להכנת המצות | מים שלנו

נ:

1. החודש הזה לכם... | ניסן
2. עשה ברית | נימול
3. הסימן האחרון | נרצה

ס:

1. על ההר ההוא קיבלנו את התורה | סיני
2. כינוי לכל הערב הזה | סדר
3. יש שישה כמוהו במשנה | סדרים

ע:

1. אחת מהמכות | ערוב
2. המארח בבני ברק | רבי עקיבא
3. הבן שלו הוציא אותנו ממצרים | עמרם
4. הקְנֵאת לפי שמואל | עבדים היינו
5. אותו מניפים | עומר

פ:

1. אחת הערים שבנו ישראל במצרים | פיתום
2. עבודה קשה | פרך
3. מלך מצרים | פרעה
4. לשון הגאולה שמסר יעקב לבניו ומשה השתמש בה כדי לשכנע את בני ישראל שה' שלח אותן | פקוד פקדתי או פקד יפקוד
5. מצווה שעושים לזכר המכה האחרונה | פדיון הבן, פטר בכור

צ:

1. אחת מהמכות | צפרדע
2. מסימני הסדר | צפון
3. בעל חיים שמתחיל באות זו ונזכר בהגדה | צפרדע
4. שם אשתו של משה | ציפורה
5. בוא ותלמד | צאלמד

ק:

1. מסימני הסדר | קרש
2. שאלות | קושיות
3. רבותינו, הגיע זמן... | קריאת שמע
4. הנס הכי גדול ביציאת מצרים | קריעת הים
5. הנכד שלו הוציא אותנו ממצרים | קהת
6. לצורך עניים | קמחא דפסחא

ר:

1. זה שצריך לתת לו בשיניים | רשע
2. אחד מהבנים בהגדה | רשע
3. מסימני הסדר | רחצה
4. אחת מהערים שבני ישראל בנו במצרים | רעמסס
5. בני ישראל יצאו ממצרים ביד... | רמה

ש:

1. אחת מהמכות | שחין
2. מסימני הסדר | שולחן ערוך
3. אכל את הגדיא | שונרא
4. הקריאה של משה לפרעה לשחרר את העם | שלח את עמי
5. ההודיה לאחר קריעת ים סוף | שירת הים
6. כינוי ללילה של הסדר | שימורים
7. הגיל של משה כאשר בא לפני פרעה | שמונים
8. מספר בני ישראל כשירדו למצרים | שבעים
9. בקהילות רבות קוראים אותו אחרי הסדר | שיר השירים

ת:

1. המקל נהפך ל... | תנין
2. אחד מהבנים בהגדה | תם
3. שם הונח התינוק שהפך למנהיג | תיבה
4. שתה את המים (מיא) | תורא
5. כמה ירחי לידה | תשעה
6. הגלעדי יבוא ויתן תשובות לכל השאלות. איך זה קשור לליל הסדר? | תשב

קלף משימות למשתתפים בסדר

- בקשו מן אחד האורחים להציג את הניבים הבאים (או הציגו בעצמכם), ומהאחרים לנחש את היב
- **נכנס יין יצא סוד:** אדם שתני נוטה לגלות את צפונות לבו. (מסכת סנהדרין, דף ל"ח)
 - **חומץ בן יין:** אדם שמעשיו רעים והוא בן למשפחה טובה (חומץ יין - חומץ שנוצר מיין שהתקלקל). (לשון חז"ל, מסכת בבא מציעא - דף פ"ג)
 - **יין ישמח לבב אנוש:** אמירה בשבחו של היין, שתייה מדודה ממנו יכולה לגרום לשמחה בלב אדם (תהילים ק"ד)
- בקשו מן אחד האורחים להציג את הניבים הבאים (או הציגו בעצמכם), ומהאחרים בקשו לנחש את הניבים.
- **מאכל מלכים:** מאכל עָרֵב ביותר.
 - **בן מלך:** נסיך.
 - **כיד המלך:** בנדיבות, לא בקמצנות, ביד רחבה.
- קהילות רבות נוהגות לפתוח את חלק המגיד בהצגה קצרה המדגימה את ליל היציאה ממצרים. אפשר להכין מראש תלושות שונות ובגדים ישנים שמתאימים לאנשים שבאו ממסע ארוך.
- עורך הסדר או אחד המשתתפים לוקח את חצי המצה העטופה, שם אותה על שכמו ואומר לאורחים: **"ככה יצאו ישראל ממצרים: 'משארתם צרוות בשמלתם על שכמם, ובני ישראל עשו כדבר משה"**
 - יש הנוהגים להציג בצורה הבאה:
 - **דפיקה בדלת... ושואלים**
 - (ילדים) **מניין אתם באים?**
 - (המציג) **ממצרים.**
 - (ילדים) **מה הבאתם?**
 - (המציג) **את הבצק של אבותינו ממצרים. לא היה להם פנאי לאפות אותו. בואו, נספר לכם על הנוסים שעשה ה' לאבותינו במצרים...**
 - (ילדים) **לאן אתם הולכים?**
 - (המציג) **לירושלים!**
- ארבעת הבנים:** בקשו מאחד המשתתפים להציג את ארבעת הבנים או את אחד הבנים.
- עשר המכות:** הן הודמנות טובה לפעילות המוצגת על ידי הילדים. ניתן לבקש מכל משתתף להציג בפנטומימה או בדרך אחרת את אחת מעשר המכות. אפשרות נוספת היא להכין עדרים או חפצים הממחישים את עשר המכות, לדוגמה: **דם** - כוס עם תרכיז אדום או קטשופ. **צפרדע** - צפרדע מפלסטיק. **כינים** - מסרק כינים או שמפו נגד כינים. **ערוב** - חיות צעצוע. **שחין** - צמר גפן. **בדר** - קלקר. **ארבה** - חרגול מפלסטיק או תרסיס נגד ג'וקים. **חושך** - כיסוי עיניים. **בבורות** - שמות הבבורות היושבים מסביב לשולחן.
- אליהו הנביא:** ניתן לעשות הצגה או דרמה, וכאשר באים לפתוח הדלת נכנסת דמותו של אליהו הנביא.